

Vrchol a pád řeckých civilizací

Čím se vyznačovalo vrcholné období starověkého Řecka

Mezi 8. až 6. stoletím př. n. l. vznikaly na území starověkého Řecka městské státy. Řecko se přiblížilo ke svému vrcholnému období, nazvanému **období klasické (v 5. až 4. století př. n. l.)**. Z něho čerpá podněty řada zemí nejen v Evropě, ale doslova po celém světě. A z klasického řeckého období pocházejí rovněž zbytky chrámu Parthenon nacházející se na opevněné Akropoli nad městem Athény.

Co ještě pochází z klasického starořeckého období

Staří Řekové překypovali tvořivostí. Třeba v matematice. Nebýt Pythagora, nemáme ani Pythagorovu větu. Ale i v dějepise. Za prvního dějepisce je považován Herodotos, který sepsal dějiny válek Řeků s Peršany. A co takové lékařství. Nejslavnější z řeckých lékařů, Hippokrates, vymyslel základní pravidla chování při léčení (naši lékaři i dnes skládají tzv. Hippokratovu přísahu a slibují, že budou pomáhat nemocným). Dále zde byli řeční dramatici, kteří psali veselé komedie i truchlivé tragédie a známí filozofové Sokrates, Platon a

Aristoteles, kteří zkoumali podstatu a smysl života. Zároveň uctívali božstvo žijící na hoře Olymp a stavěli jim chrámy, jež dokonale zapadaly do okolní krajiny. Mnoho jich bylo z mramoru a zdobily je mramorové sloupy a mramorové nebo bronzové sochy.

Bez tvořivosti Řeků by se neobešel ani sport. Olympijské hry a hora Olymp nebo maratonský běh a Marathon.

Také demokracie se zrodila přímo v Athénách. Zdejší občané se totiž scházeli a hlasovali o důležitých rozhodnutích jako dnešní poslanci.

Kolem 5. století př. n.l. byly již **městské státy založeny**. Vládnoucí vrstvu v nich tvořili **občané** (ti se zde již narodili a jejich rodiče byli rovněž občany), kteří **mohli vlastnit půdu a budovy, hlasovat o zákonech, volit úředníky, či být jako úředníci zvoleni**. Kromě této vrstvy zde ještě žili **otroci** (bez práv) – nižší postavení měli také **cizinci a ženy**. Obyvatelé měst často obsazovali cizí území, na nichž **zakládali** nové osady – tzv. **kolonie** (s nimi čile obchodovali). Nejznámějšími se mezi řeckými městskými státy staly Sparta a Athény. **Sparta** byla **pověstná** svým silným **vojskem** (Sparta **vytvořila** tzv. **peloponéský spolek**, v němž velela vojskům několika dalších států) a hlavně **vojenskou výchovou**. Bývá uváděno, že když se zde narodilo slabší dítě, svrhli ho ze skály. Zejména zdraví chlapi

pak byli již od svých sedmi let vychováni jako budoucí vojáci – tvrdou výchovou procházely i dívky.

Athény měly vyspělou demokracii. Občané se mohli podílet na rozhodnutích týkajících se správy města. Dále **mohli zastávat úřady a mít různá postavení ve vojsku** – avšak obojí **podle svého majetku** (ti nejbohatší zastávali nejdůležitější úřady a sloužili jako jezdci, ti chudší zastávali nižší úřady a sloužili jako těžkooděnci). Athéňané (na rozdíl od Spartánů) pěstovali umění, literaturu a filozofii, ale pyšnili se rovněž nejlepším loďstvím. Založili **námořní válečný spolek**, v němž veleli loďstvům několika dalších států.

Bitva u Marathonu

Peršané pozorovali dění v athénské táboře. Vtom je překvapil pohyb nepřátelských vojáků skrytých za hradbou štítů. Byla jich jenom hrstka, ale odhodlaně postupovali. Pomalý pohyb Athéňanů se však najednou změnil v rychlý běh. Netrvalo dlouho a jejich štíty pronikly do neuspořádaného perského tábořiště. Rozpoutal se krutý boj. Jednotky Peršanů chvíli vzdorovaly vetřelcům, a dokonce je i

zastavily. Na tento okamžik čekal athénský vojevůdce. Dal pokyn k útoku zálohám. Zanedlouho začali Peršané couvat a pak se dali na útek. Řekové je pronásledovali a dobýjeli. Boj ustával. Pláň pokryly tisíce mrtvých perských těl. Další stovky jich zmizely v bažinách. Jenom málo šťastlivců se dostalo k lodím, aby se dostali co nejrychleji a nejdále od břehu strašlivého Marathonského zálivu.

Vrcholné (či **klasické**) starořecké **období** bylo **poznamenáno válkami** – především **mezi Řeky a Peršany**. Nejznámější bitvy se odehrály u Marathonu (zde zvítězily Athény nad Peršany), u Thermopyl (zde zvítězili Peršané nad Spartou) a u ostrova Salaminý (zde zvítězilo řecké loďstvo nad perským). Mír byl uzavřen v roce 449 př. n. l. Další válka propukla **mezi Athénami a Spartou**. Trvala od roku 431 př. n. l. do roku 404 př. n. l. Tuto válku nakonec prohrály Athény. **Výsledek** vleklých válek měl za následek **oslabení řeckých městských států** (hlavně Sparty a Athén). Toho využila sousední **Makedonie, jež Řecko ovládala**. A když se stal makedonským králem **Alexandr Makedonský** zvaný Veliký, připojil k Řecku ještě Persii a Egypt, a pronikl až do Indie.

Po smrti makedonského krále se říše postupně rozpadla na menší státy. Jedním z nich byla také **Makedonie (vzniklá na řeckém území)**. Ta se ve **2. století př. n. l. stala součástí velkého Říma**.

Napiš si do sešitu tento text:

Vrchol a pád řeckých civilizací

Klasické období (5. až 4. století př. n. l.)

- Rozvoj věd – matematika (Pythagorova věta), dějepis (první dějepisec Herodotos), lékařství (Hippokrates), literatura (drama – tragédie a komedie), filozofie (Sokrates, Aristoteles, Platon)
- Občané mohli:
 - vlastnit půdu,
 - hlasovat o zákonech,
 - volit a být zvoleni.
- Nižší postavení – ženy a cizinci; bez práv – otroci
- Dva městské státy: Athény a Sparta

Sparta

- Pověstná silným vojskem a vojenskou výchovou.
- Vytvořila tzv. peloponéský spolek, v němž velela několika státům.
- Prosazování chlapců – vychovávání k boji od sedmi let.

Athény

- Vyspělá demokracie (vláda lidu)

- Občané mohli zastávat úřady i postavení ve vojsku – podle svého majetku – bohatší zastávali důležitější úřady.
- Založili námořní válečný spolek.

Války

- U Marathonu (zvítězily Athény nad Peršany)
- U Thermopyl (zvítězili Peršané nad Spartou)
- U Salamíny (zvítězilo Řecko nad Peršany)
- Athény a Sparta (zvítězila Sparta)
- Výsledek válek – oslabení řeckých států – využila toho Makedonie a ovládala Řecko (v čele Alexandr Makedonský).
- Smrt Alexandra Makedonského – rozpad na menší státy včetně Makedonie (ta se později stala součástí Říma)

Napiš si otázky a odpověz na ně do sešitu:

Co mohli občané dělat v klasickém období?

Jaké byly dva městské státy?

Čím byla pověstná Sparta?

Co založily Athény?

Napiš první 3 bitvy Řecka.

Kdo využil oslabení řeckých států a byl v čele?

